

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

Симеонъ Евтимовъ

Симеонъ Евтимовъ

Роденъ на 11. августъ 1897 г. въ с. Емборе, Кайлярско, Симеонъ Евтимовъ е синъ на бедни родители и още въ ранната си възраст останалъ сиракъ. Баща му се е поминалъ като гурбетчия въ о. Критъ. Овдовѣлата му майка съ трудъ и лишения го издържала, за да завърши основно и прогимназиялно образование въ родното си мѣсто. Но когато презъ това време младиятъ Симо проявилъ несъмнени умствени дарби, общината го настанила въ пансиона на Солунската търговска гимназия, при следването на която го завари балканската и междусъюзническа война. Следъ завършването на войната, за да довърши образованието си, той постъпва въ Свищовската търговска гимназия, а после се отдава на частна работа, за да изкарва съ усиленъ трудъ прехраната си. Въ сжщото време той е душата на съвръстниците си съотечественици, а после е активенъ членъ въ младежката македонска организация.

Къмъ края на 1920 г. Симеонъ Евтимовъ постъпва на работа като счетоводителъ на тютюневата фирма „Никотей“ въ Пловдивъ, отъ дето поради ценнитѣ си качества на добъръ счетоводителъ и организаторъ бива повишенъ за директоръ на тютюневата фирма „Фумаро“ въ гр. Дупница. И тукъ, въпреки твърде отговорната и ангажираща всичкото му време служба, Симеонъ Евтимовъ намира въ себе достатъчно сили и време да се предаде на обществена дейностъ, да бжде полезенъ синъ на поробената си родина и деенъ работникъ въ македонското освободително движение. Неговата обществена служба вече прехвърля границитѣ на свободна България и въ твърде ранната си възраст той съ перото си заговаря предъ европейската обществена съвестъ. Веднага следъ приключването на свѣтовната война, презъ време на мирната конференция, Симеонъ Евтимовъ пръвъ отъ България издига гласъ за защита на българската национална кауза, като публикува въ списанието „L. Europe nouvelle“ една енергична статия — протестъ и предупреждение къмъ авторите на мирнитѣ договоритѣ, заявявайки имъ, че борбата за свобода на поробенитѣ българи въ Македония, Тракия, Добруджа и Западнитѣ покрайнини, въпреки жестокостта на договоритѣ, нѣма да спрѣ. Въ сжщото време той сътрудничи въ в. „Напредъ“ и други български и чуждестранни вестници.

Презъ 1927 г. Симеонъ Евтимовъ, по предложение на ръководнитѣ тѣла на организираната емиграция въ България, напусна отличната си кариера, която му осигуряваше охотенъ животъ и замина въ Швейцария, за да редактира в. „La Ma cédoine“ съ задача да защитава каузата на поробена Македония. И въ продължение на петъ години той не само че разбуляваше заблудитѣ, прѣскани отъ новитѣ поробители на Македония и нейнитѣ врагове, но и успѣ да привлече бележити европейски учени и общественици за каузата на Македония, както и създаде школа за македонската пропаганда въ чяжбина. Презъ тѣзи петъ години Симеонъ Евтимовъ се издигна на твърде високъ пие-

десталъ и се подреди въ редицата на първитѣ хора на македонското освободително движение. Безсъмнено е, че следъ покойния проф. Никола Милевъ Симеонъ Евтимовъ е първиятъ интелектуаленъ ратникъ въ македонското освободително движение, който съ перото, живото слово и личнитѣ си връзки можа чрезъ себе си да привлече приятели чужденци за правата кауза на разпокъсана Македония. И не се минаха и три месеца следъ завръщането му въ свободна България, кждето пое директорството на органа на македонската емиграция в. „Македония“, на 28. декемврий 1932 г. въ София, срещу царския дворецъ и посрѣдъ бѣлъ день бѣ нападнатъ и тежко раненъ на много мѣста въ гърдитѣ и коремната областъ и следъ четиридневни неистови мъчения, на 31 с. м. се помина отъ нанесенитѣ му рани.

Македонската емиграция и българското общество бѣха потресени и погнусени отъ това злодеяние и всѣки се питаше съ затаенъ дѣхъ: кои и защо убиха тоя незамѣнимъ легаленъ и културенъ ратникъ на македонската кауза? Кому бѣ нуженъ неговия животъ и чии интереси налагаха часъ по-скоро и за винаги да замлъкне плавната и буйна речъ на Симеонъ Евтимовъ? И всѣки си отговаряше: само въ главитѣ на исконнитѣ врагове на македонската свобода можеше и може да се появи мисълта да се премахне единъ такъвъ самоотверженъ борецъ и само една злодейска и продажна ръка може да се реши да посегне върху живота на единъ толкова заслужилъ македонски синъ. Интелектуалнитѣ и физическитѣ убийци на Симеонъ Евтимовъ сж известни на македонската емиграция и българското общество, защото едни отъ тѣхъ сж въ затворитѣ, а другитѣ чрезъ „предупреждението“ си въ българската преса казаха кои сж тѣ, безъ да държатъ смѣтка, че съ убийството на Симеонъ Евтимовъ тѣ посегнаха върху *примѣрната любовъ къмъ Родината, посегнаха върху безпредѣлната преданностъ къмъ народа си, посегнаха върху неизчерпаемата енергия и воля къмъ постижението на заветния идеалъ, посегнаха върху примѣрната безкористностъ къмъ служене на македонското освободително движение, посегнаха върху крупното дѣло на закономѣрна и широка пропаганда* спрѣмо исканитѣ врагове на българското племе и разпокъсана Македония.

Симеонъ Евтимовъ си отиде, както си отидоха и много други великани на майка Македония за радостъ на сърби и гърци, и той ще бжде замѣстенъ отъ новъ достоенъ синъ, но дѣлото на интелектуалнитѣ и физически убийци по своя замисълъ и изпълнение ще остане едно позорно деяние въ историята на македонското освободително движение и въ никой случай то нѣма да бжде регистрирано като дѣло патриотично или дѣло на революционери идеалисти.

Дълбокъ поклонъ предъ твоя пресенъ гробъ Симо!

Да бжде вѣчна твоята паметъ!

Хр. Шалдевъ

Великият македонски съборъ въ Горна-Джумая

По инициативата на Националния Комитетъ на македонскитѣ братства въ България и съ съгласието на ръководнитѣ тѣла на всички македонски легални организации въ царството на 12. февруарий т. г. въ Горна-Джумая бѣ свиканъ Великъ македонски съборъ. Въ него чрезъ делегати и гости бѣха представени всички македонски дружества въ Царството уставно, както тѣ по отдѣлно се представляватъ въ своитѣ годишни конгреси. Свикването на общия великъ съборъ се наложи отъ нуждата да се истъкне единодушието и единомислието на организираната македонска емиграция предъ общественото мнение въ България и Европа, както и да се изтъкне предъ последното широката дейность, която емиграцията прояви за своята поробена и разпокъсана Родина въ продължение на последнитѣ 15 години, а сжщо и да подчертае отново своето политическо вѣроу, което бѣ положено отъ основателитѣ на македонското освободително движение.

Конгресътъ бѣ посетенъ масово и въ него присѣствуваха нѣколко десетки хиляди представители, които съ мислитѣ и разположението на дуса си показваха, че сж решени да продължатъ борбата до пълното освобождаване на Родината си. Значението на великия съборъ е още по-голъмо, че въ него бѣ представена и поробена Македония, както и представители на други потиснати народи въ Югославия — хърватския братски народъ. Поради това и за представителитѣ на българската и чуждестранната преса съборътъ представляваше голъмъ интересъ и въ Горна-Джумая бѣха пристигнали множество наши и чуждестранни кореспонденти.

Въ Горна-Джумая делегатитѣ и гоститѣ почнаха да пристигатъ още на 10. февруари. Но най-много за тамъ заминаха на 11. с. м., когато влаковетѣ бѣха буквално препълнени съ народъ и развѣващи се знамена на братства и дружества. Отъ гарата множество, което бѣ посрещнато отъ гражданството, се опжти за града и трикилометровото разстояние на широкото шосе бѣ буквално задрѣстено отъ народъ. То мина подъ окичената съ зеленина, знамена и надписи арки и се събра на грамадния площадъ, дето му бѣ съобщено, че специални комисии ще разквартируватъ гоститѣ по къщитѣ у гостоприемнитѣ граждани.

На 12. февруарий сутринта при масово стечение на делегати, гости и граждани преди откриването на събора Негово-Високопреосвещенство Неврокопския митрополитъ г. Макарий въ съслужение на многобройно свещенство отслужи благодарственъ молебень и държа патриотично слово, благославяйки работата на събора.

Следъ това председателятъ на Националния Комитетъ г. Георги Кондовъ, заобиколенъ отъ другаритѣ си отъ комитета и отъ членоветѣ на упра-

вителнитѣ тѣла на другитѣ македонски легални организации, откри събора съ следната речъ:

Драги г-да делегати и гости,

Управителнитѣ тѣла на македонскитѣ легални организации въ България — Македонския Националенъ комитетъ, Ръководното тѣло на Илинденската организация, на Македонския женски съюзъ, на Македонския младежки съюзъ, на Съюза на македонскитѣ студентски дружества, на Македонския наученъ институтъ и Парламентарната група, подлагайки на всестранна и обективна преценка развитата отъ тѣхъ по отдѣлно и съвкупно дейность презъ последнитѣ петнадесетъ години и постигнатитѣ чрезъ нея резултати, както и чертаещитѣ се близки благоприятни възможности за осществяване на крайния идеалъ — свободна и независима Македония, решиха да ви свикатъ на този 1-и Великъ Македонски съборъ и отъ тукъ, Горна-Джумая, да

Съборянитѣ на пътъ къмъ Горна-Джумая.

изнесемъ предъ общественото мнение въ свѣта и въ братска България, защо ние се боримъ и кои сж нашитѣ срѣдства въ тази борба; какво ние сме постигнали чрезъ нея въ последнитѣ 15 години и какво ни вѣщае утрешния день като краенъ нейнъ придобивъ. Извършената несправедливостъ къмъ Македония и други поробени народи ще погребѣ днешното политическо статукво въ югоизточна Европа. Ние сме щастливи да заявимъ, че въ борбата ни за свобода и политическа независимостъ на Македония вървимъ ръка за ръка съ братския хърватски народъ, подкрепени отъ силата на своитѣ синове, отъ силата на своето право и отъ международния моралъ.

И ето ни днесъ въ Горна-Джумая, насъ македонскитѣ изгнаници въ България, сабрани всенародно, за да изразимъ по най-тържественъ и най-внушителенъ начинъ предъ всички фактори, които днесъ водятъ обществената съвестъ и тѣзи, които редятъ сѣдбинитѣ на свѣта, че всички македонци сме здраво сплотени около великата идея — свободна и независима Македония, че между насъ цари пълно единодушие както върху нашитѣ цели, като необходимостта отъ запазването на независимостта на нашето освободително движение, така и върху срѣдствата за тѣхното осществяване.

Това единодушие и единомислие плодъ на дълбоко и вѣрно национално чувство, на единъ природенъ усѣтъ къмъ право и граждански дългъ, на една дисциплина, израстла у насъ въ междувремето на епични борби и че онава, което е вънъ отъ нашитѣ редици — то може да е всичко, но не и македонско.

Драги делегати и гости,

Азъ нѣма да бжда пълень, ако, откривайки събора не кажа и две думи за другата страница на действителността. Никога презъ течение на полувековната борба, която ние македонцитѣ водимъ за освобождението на нашата Родина, за запазване на българското си име и честъ, не сме изживѣвали толкова силно двоякото чувство, първо това на гордостъ отъ добити резултати, и запазени нравствени сили, и, второ, отъ голѣмата погнуса предъ падението, до ксето злобата и престѣпната склонность водятъ човѣка. Но болката, която ни носи

това второ чувство, ние претяпяваме, защото знаем, че нѣмаше да има възкресение, ако не бѣше Голгота, на която между двама разбойника увисна на крѣста Богочовѣка и ако преди тая Голгота нѣмаше предателство и то помнете — на Юда. Предателство къмъ Македония има, македонска Голгота сѣщо има, вѣрвайте, че ще има и възкресение и то е въ утрешната свободна и независима Македония.

Преди да ви отправя поздравъ за „добре дошли“, преди да открия първия Великъ Македонски Съборъ, азъ имамъ единъ другъ дългъ да ви покана да отладете почитъ къмъ паметта на нашитѣ голѣми покойници, паднали въ служба на Родината: Димитъръ Михайловъ, Симеонъ Евтимовъ, Мане Накашевъ, Анчо Соколовъ, Евтимъ Евтимовъ, Тома Дуровъ, Пържоловъ, Кочевъ и всички други знайни и незнайни синове на борческа Македония.

Приветствувамъ ви съ добре дошли, пожелавамъ ви успѣшна работа за Македония и обявявамъ първия Великъ Македонски Съборъ за откритъ.

Да живѣе Македония!

Пристигането на делегатитѣ и гоститѣ на събора въ Горна-Джумая.

Последнитѣ думи на г. Кондовъ бѣха изпратени съ буря отъ възторжени овации и нестихващи ржкоплѣскания.

Пристѣпи се къмъ изборъ на бюро на събора и се избраха: инженеръ *Христо Станишевъ* — председател, бившъ председател на македонскитѣ организации; подпредседатели: запасенъ генералъ *Симеонъ Добревски*, д-ръ *Вл. Руменовъ*, *Ал. Димчевъ*, председател на Петричката постоянна комисия; секретари: *Павелъ Димитровъ*, подпредседател на Старозагосския окръженъ съдъ, г-жа *Славова*, председателка на женската дружба въ Варна, *Иванъ Димитровъ*, председател на братството въ Пловдивъ и д-ръ *Владимиръ Бѣчваровъ* отъ Горна Джумая. Г. *Хр. Станишевъ* следъ това произнесе следната речъ:

Братя и сестри,

На днешния съборъ виждамъ, че участвува единната мисль и воля на Македония. Тукъ е нейната безгранична любовъ къмъ отечеството, тукъ е нейния български духъ, тукъ е душата на Македония. Тука е тая душа, която нашитѣ поробители искатъ да изтрѣгнатъ отъ нашитѣ гърди, за да ни обезличатъ като народност, за да унищожатъ нашето духовно единство съ братята ни въ Добруджа, Мизия и Тракия. Но тая душа живѣе, тоя български духъ на Македония е нескрушимъ. Той ще победи.

Днесъ сме събрани тукъ, за да потвърдимъ още единъ път и всенародно, че за обединението на разпокъсана Македония и за създаването отъ нея на една самостоятелна държавна единица, която ще бѣде най-добрата и единствената гаранция за обединението и на останалитѣ балкански народи въ

единъ федеративенъ съюзъ. Идеята за самостоятелностъ на Македония, издигната като знаме въ зародиша на революционната борба, не е сепаратизмъ на македонскитѣ българи по отношение на своитѣ братя въ Добруджа, Мизия и Тракия. Напротивъ, нейното осъществяване е само отъ полза за общитѣ интереси на всички българи, защото тя — Македония — ще запази духовното си единство съ всичкитѣ си братя, гдето и да сѣжѣтъ, и сѣщевременно ще притѣжи вѣковнитѣ борби между българи, гърци и сѣрби, за да настане елинъ племъ миръ на вѣчно размирния Балканъ, а може би въ цѣла Европа.

Трѣбва да подчертаемъ съ болка, че въ братската страна, кждето сме намѣрили прибѣжище, загинаха сѣжни български родолюбци и първенци на македонската легална организация. Тѣ палнаха подъ ударитѣ на едно предателство, отстоявайки интереситѣ на своитѣ поробени братя. Ние протестираме предъ българското правителство и настояваме да вразуми ония обществени кръгове и лица, които прѣко или косвено настрѣчаватъ това предателство.

Ние се надѣваме че гласътъ, който днесъ се издига отъ всички македонски организации, събрани въ Горна-Джумая, ще бѣде единъ мощенъ подтикъ за успѣха на македонското освободително движение, като очебиюше и последно доказателство, че македонскитѣ организации сѣ единни и готови да продължатъ — всѣка по своя пътъ — съ всички сили борбата за освобождението на нашето Отечество.

Да живѣе единна и свободна Македония!

Следъ като заглѣхнаха ржкоплѣсканията, съ които многоструенно изпрати думитѣ на г. Станишевъ, той съобщи, че дава думата на *Йорданъ Чкатровъ*, за да прочете поздравително писмо отъ Централния комитетъ на Вътрешната македонска революционна организация. Думитѣ на г. Станишева и появяването на г. Чкатровъ предизвикаха нови бурни овации. 20 хиляди гърла викаха неспирно „ура“.

Ето и съдържанието на поздравителното писмо на Централния комитетъ:

Уважаеми Господинъ Председателю, драги братя,

Отъ името на ВМРО сърдечно приветствуваме Великия съборъ на живущитѣ въ България македонци. И времето, въ което се свиква събора и мѣстото му, изглеждатъ намъ символични. Сега сѣ събрани въ Горна-Джумая представителитѣ на онази частъ отъ нашия народъ, която свободно може да говори на майчиния езикъ; дано въ най-близко бъдеще се събератъ въ Учредително Народно събрание всички македонци — и съ тѣзи, чиито уста днесъ сѣ насилствено затворени; за да протговорятъ всенародно въ столицата на свободна и независима Македония. По-вечето отъ всѣкога се рисуватъ по настоящемъ изгледу за да настѣпи и този сѣоблименъ моментъ.

Драги братя,

Отъ последната война до днесъ изминахме труденъ пътъ, преодолѣхме много прѣчки и въпрѣки, че задачата ни още не е постигната, трѣбва да бѣдемъ доволни отъ наличнитѣ резултати.

Благодарение главно на жертвитѣ, които даде поробенитъ македонецъ, нашиятъ народенъ въпросъ решително бѣ откритъ предъ свѣта като люта рана въ тѣлото на Европа. Преди 15 години всички повѣрваха, че Македония е сложена въ дълбокъ гробъ и че въпросъ за нея вече нѣма да става. Днесъ всички прозорливи политици — да не говоримъ за всички хуманни хора — сѣ убедени, че правата на Македония трѣбва да бѣдатъ непременно възстановени, защото, иначе, може да пострада цѣла Европа.

Идеята за самостоятелностъ на Македония и при многото спънки, даже отъ родствени намъ срѣди, все повече и повече се възприема отъ общественото мнение. Тази формула за разрешение на македонския въпросъ се препорѣчва вече отъ видни професори, учени и политици въ Европа и Америка и

отъ важни организации. Видни ръководители на други поробени народи въ сръбската държава също напълно одобряват и подкрепят тази идея.

Въ последно време и чисти сърби почнаха да свикват съ мисълта за неизбежното обособяване на Македония като отделна единица.

Идеалът за независима Македония ще бъде постигнат, толкова по-скоро и по-пълно, колкото по-твърдо стоят задъ него, като войници, всички македонци, какъто и да живеятъ тѣ. Въ туй отношение ние пожелаваме на нашитѣ братски организации да успѣятъ да пробудятъ и последния нашъ емигрантъ, който е загубенъ въ мъглата на българското партизанство, който хаби енергията си за пусти цели или е съ принизенъ отъ дребнави борби духъ. Нека грамадната маса на емиграцията изцѣло да живѣе съ огъня на високия идеализмъ и съ фанатична преданостъ къмъ македонската независимостъ; въ-рата и идеализмъ сж най-силното оржие, което може да сломи и въ днешната сурова и безсърдечна епоха всѣка вражеска преграда.

Нашата най-радостна констатация е, че духътъ на поробенитѣ братя не е засегнатъ отъ никакво отчаяние. Този духъ си остава бодръ, силенъ и несъкрушимъ. Поробенитѣ македонци нито за минута не престава да пази презъ изминатитѣ години своя народенъ битъ и да гради националната си история, макаръ и съ безбройни жертви въ наложената ни борба. Името на борческа Македония израствна предъ свѣта съ още по-голямъ блѣсъкъ. Оптимизмътъ и беззаветното родолюбие на македонца се още повече прославиха.

Съ особено задоволство сжщо трѣбва да се констатира, че и утврденото поколѣние — най-ценната и грамадна частъ отъ македонската младежъ — не се подлага на чуждо влияние и партизанство, а се впрегна съ фанатизмъ въ служба на Родината и съ ясна мисълъ за крайната и велика целъ. Приятелитѣ на Македония въ чужбина се намножиха презъ изтекитѣ години, а съюзницитѣ ни въ борбата сжщо се очертахъ недвусмислено. Що се отнася специално до борбата срещу сръбската тирания, ние трѣбва да споменемъ съ задоволство за нашето братство съ хърватитѣ, чиято решителна борба за свободно и самостоятелно Хърватско ние сърдечно адмираме.

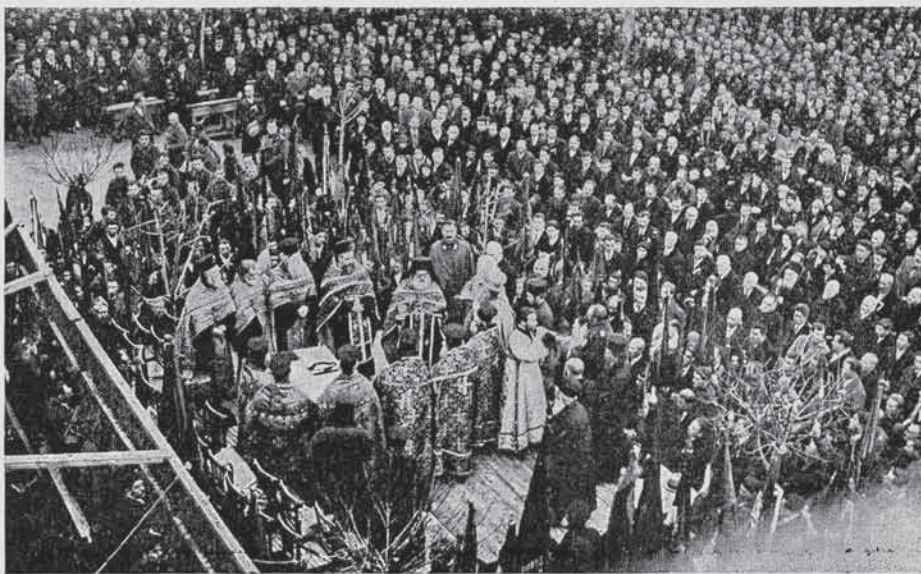
Оправдава се стократно отдавнашната македонска преценка, че съ българските управници може да се говори само съ пушки и бомби. А ще си спомнимъ отъ колко страни се опитваха да отричатъ този методъ звани и незвани. За съжаление чухме думи противъ този методъ и отъ нѣкои въ София; сѣкашъ по навикъ официална София трѣбва да участвува въ всѣко отрицание или реакция противъ македонската борба, услужвайки по този начинъ на нашитѣ поробители. Ние сме били на най-правия пътъ, който единствено се налагаше отъ живота, отъ страшната македонска робска действителност. Този правъ пътъ само отъ вънка може да го осжждатъ и то невежи или заинтересовани. На самото мѣсто въ Македония, по пътя на революцията не би трѣгнала само една маса безъ съзнание, а съвсемъ не и нашия гордъ народъ съ неговото остро национално чувство. Методътъ на енергичниятъ отпоръ, употребата на оржие се явява за насъ единствената защита противъ всѣко насилие и посѣгане отъ когото и да било върху идеала ни. Насиликътъ и посегателствъ върху македонцитѣ и въ върху правата имъ заслужаватъ всѣко порицание, а нашиятъ отпоръ трѣбва да бѣде поздравенъ, защото нѣма нищо по-свѣтло отъ защитата на поробенитѣ и стѣлкани наши народни права.

И въпреки всичко македонцитѣ показаха голѣма търпеливостъ. Осемъ години изтекоха отъ какъ В.М.Р.О. съобщиха на свѣтъ минималнитѣ условия, при които тя би преустановила въоръжената борба. Това не биде достатъчно оценено отъ поробителитѣ и отъ тѣхнитѣ покровители. Македонското дѣло въ неговата цѣлостъ не е дѣло само за откриване на българскитѣ черкви и училища въ Македония. Македонскиятъ въпросъ не може да бѣде инструментъ за постигането на каквито и да е било чужди, немакедонски желания. Повтаряме, че той е въпросъ за изграждането на самостоятелна македонска дър-

жава. Това бѣше и си остава програмата, за която работиха и загинаха толкова нелегални борци, за която до последната си минута работиха и загинаха много легални борци въ Турция, Сърбия, Гърция и България, а страдаха и се бориха, ще страдатъ и ще умратъ, ако трѣбва, и много други народни синове.

Драги братя,

Ние не се боримъ само съ нашитѣ поробители. Много сж факторитѣ, които отъ страни се мжчатъ да смутятъ победоносния ходъ на нашето движение. На първо мѣсто стои болшеvizмътъ. Неговитѣ престижни попѣлзновения да разрушатъ нашето надкласово народно дѣло и да направятъ отъ народа ни свой инструментъ сж постоянни. Набѣгитѣ на болшеvizма, неговитѣ коварни и развращаващи сръдства за постижение на тази му задача не отстъпватъ на сърби и гърци. Срецу тази напасть трѣбва да бѣдемъ готови да се боримъ и за напредъ съ слово, перо, въ събрания и на улицата — и навсѣкжде. Можемъ да бѣдемъ сигурни, че победата и на този фронтъ ще бѣде наша. Следъ много годишни усилия болшевикитѣ едва сж успѣли да увлѣкатъ противъ Македония, противъ

Негово Високо-Преосвещенство Неврокопския митрополитъ г. Макарий въ съслужение съ духовенството отслужва молебенъ при откриването на събора.

собственото имъ Отечество само отделни слаби и продажни единици, частъ отъ които сжщевременно сж на служба и на сръбската полиция.

Съ дълбоко възмущение ние се спираме върху страницата, въ която презъ годинитѣ на най-големото македонско напрежение за самозапаване се записаха толкова факти на вражество и злорадство, на спънки и подли удари отъ страна на известни български общественици противъ македонското освободително дѣло за срамъ предъ историята на нашия народъ и предъ свѣта. ВМРО и всички македонци трѣбваше да създаватъ отбранителенъ фронтъ и спрямо идецитѣ отъ София удари. Докато въ масата на свободнитѣ българи сжществува една жива братска обичъ къмъ Македония и нейната кауза, въ сжщото време отъ страна на българскитѣ общественици и на официална България се създаватъ само прѣчка за усѣтѣха на македонското дѣло. Всички наченки на разрушителни тенденции, всички проявления на изхвърлени отъ нашитѣ редове лица сж намирали настрѣчение и подкрепа въ София. Партизанскитѣ смѣтки, които се правятъ тамъ по отношение на македонското движение, представлявали не по-малка опасностъ за Македония, отколкото тѣмнитѣ на Бѣлградъ и Атана. Почти никой отъ управляващитѣ въ София не схваща, че тази игра съ нашето дѣло може да се окаже много по-грѣшна за духовното раздвоение на българското племе, отколкото теленитѣ мрежи по границитѣ; никой тамъ не вижда, че сърбитѣ съ своитѣ козни въ София могатъ да постигнатъ чрезъ своя режими въ Македония. Въ партизанскитѣ порядки на България има egoизмъ и кжсогледство, има и сериозни опити за спечелване на теренъ въ София отъ едно сръбоманство, на което като трънъ въ очитѣ се явяватъ македонскитѣ организации въ София. Въ резултатъ на тази странна действителностъ паднаха най-видни представители на македонското легално движение. За тѣзи жертви плаче цѣла Македония, тя нѣма да ги забрави никога, както

иъма да забрави злорадството, съ което известният намъ софийски срѣди гледатъ на тѣзи жертви. Колкото и да е странно, и най-отговорни хора въ България не скриватъ, че отношението си къмъ македонското освободително дѣло определятъ съобразно своя тѣсноразбранъ партиенъ интересъ.

Предъ видъ на всичко това Централниятъ комитетъ на Вътрешната Македонска Революционна Организация пожелава на своитѣ братя въ България да проявятъ, при нужда, и тамъ

Събориянитѣ на площада слушатъ поздравленията и изложенията на ръководнитѣ тѣла на македонскитѣ организации и представителитѣ на другитѣ патриотични организации.

сжщия борчески стоицизмъ, сжщата готовность за жертви, които сж проявявали до турския хамидовски режимъ, да проявяватъ онази твърдость и куражъ, които ежедневно сж проявявани отъ братята ни подъ сръбско и гръцко робство. Най-свикналъ на жертви е македонецътъ. Щомъ е нужно за защита на македонското дѣло, за освобождението на Македония, той ще ги даде и въ България срещу кознитѣ на продадени български общественици или затжпѣли управници, кознитѣ на които не могатъ да иматъ нищо общо съ отношението на българския народъ къмъ злочеста Македония.

Отъ името на поробеното македонско население ние призоваваме всички наши братя емигранти и всички родолюбиви българи да бждатъ на шрекъ. Сърбоманството не успѣ въ Македония, а сега се мжчи да хване коренъ въ София. Ние, обаче, имаме дългъ да се боримъ и тамъ противъ него и ще го победимъ.

Братя македонци, най-ценното ни оржжие, повтаряме, е нашиятъ ентузиазмъ и нашата смелость къмъ преследване на поставенитѣ священни задачи. На вашитѣ поробени брати не липсва нито смѣлость, нито ентузиазмъ въ борбата и презъ днитѣ на най-голѣми изпитания. Подъ священното знаме на В.М.Р.О. и занаяредъ тѣ ще се борятъ съ всички сили до пълното унищожение на робството въ нашето отечество. Сърдцето на Македония въ робство и въ изгнание е едно. Нашиятъ идеалъ е единъ — да бжде еднакво непоколебима и нашата воля да сразимъ врага. Отъ все сърдце пожелаваме и на нашитѣ прокудени братя да крепнатъ силитѣ и съ смѣлость и съ велика въра за постигане на народнитѣ ни идеали.

Да живѣе македонската борба за освобождение.

Да живѣе свободна и независима Македония.

Централенъ комитетъ на Вътрешна македонска революционна организация: *Иванъ Михайловъ, Вл. Куртевъ, Георги Настевъ.*

Председателътъ на Събора даде следъ това думата на г. д-ръ Асенъ Татарчевъ и на съпругата му, които бѣха посрещнати съ бурни ръкоплескания.

Господинъ д-ръ Асенъ татарчевъ прочете следното приветствие:

Драги братя,

Идвайки отъ нашето поробено отечество, моята жена и азъ сме щастливи да приветствуваме братски Великия съборъ на македонската емиграция въ България.

За насъ е особена радость да бждемъ въ срѣдата на про-

гоненитѣ ваши братя въ България, които работятъ съ толкова ентузиазмъ и съ такава въра за освобождението на Македония.

Вамъ е известно, че моята жена и азъ, напускаяки по принуда предѣлитѣ на нашата прекрасна Родина, отидохме въ Женева да подадемъ отъ името на македонското население една петиция предъ Обществото на народитѣ и да изпълнимъ единъ човѣшки и отечественъ дългъ.

Азъ съмъ щастливъ да заявя предъ Великия съборъ на македонската емиграция въ България, че робството въ Македония не е успѣло да съкруши борческия духъ на нашия поробенъ народъ.

Не само това. Въ Македония никога не е била по-силна върата въ близкото ни освобождение, отколкото днесъ.

Азъ съмъ щастливъ сжщо така да заявя, че ние, живѣещитѣ въ границитѣ на кървавото сръбско кралство, сме единни въ борбата за свобода и политическа самостоятелность съ другитѣ поробени народи, които не могатъ да останатъ равнодушни къмъ жестокоститѣ на Бѣлградъ. Напраздно Бѣлградъ увѣрява свѣта, че въ Югославия живѣе единенъ югославянски народъ. Всички народи въ Югославия иматъ гордото съзнание за своята история, за своето културно и морално надмощие надъ сърбитѣ и за своето право да бждатъ господари въ собствената си земя.

Нашъ дългъ е, драги братя, да продължимъ борбата съ сжщото постоянство, съ което сж я водили нашитѣ предшественици; нашъ дългъ е да държимъ здраво на единството на всички македонски сили, което сжществува така щастливо между македонцитѣ отъ Солунъ и Охридъ до Чикаго и Торонто.

Приветствувайки ви още единъ пътъ отъ името на жена ми и отъ свое име, извиквамъ: Да живѣе Великия съборъ на македонската емиграция въ България! Да живѣе нашиятъ поробенъ и героиченъ народъ, който ще извоюва свободата и независимостта на Македония.

Г-жа Марта д-ръ Асенъ Татарчева следъ това прочете следното свое приветствие до Събора на ресенски диалектъ:

Госпожи и господа,

Швейцарка по рождение, моята сждба се свърза съ македонски българинъ. Седемъ години живѣхъ въ Ресенъ и тамъ, както и при другитѣ си обиколки въ Македония, се убедихъ, че тамъ живѣятъ българи. Това могатъ да отричатъ само хора, които, не желаятъ да видятъ истината.

Моятъ мжжъ и азъ отидохме въ Женева, за да защитимъ Македония. Азъ защитавахъ нея, защото имамъ пълното убеждение, че защитавахъ правдата.

Вашето дѣло, госпожи и господа, е право. То ще победи, въпрѣки жертвитѣ и страданията. Моятъ мжжъ лежа 4 години въ затвора, но азъ като майка на две деца, заявявамъ съ гордостъ, че съмъ готова винаги да възпитавамъ своитѣ деца въ любовь къмъ Македония и къмъ нейната борба за освобождение. Пожелавамъ на всички единство и работа, работа и работа за Македония. Вие можете да бждете сигурни, че правдата ще възтържествува и че Македония ще бжде свободна и независима.

Моментътъ бѣ твърде трогателенъ и мнозина съ сълзи на очи изслушаха сърдечното приветствие на благородната швейцарка, свързала своята сждба съ тая на единъ македонски мъченикъ.

Следъ това председателътъ на Събора даде думата на хърватския гостъ, г. Марко Дошенъ, който прочете следното приветствие, отправено до Събора отъ председателя на Върховното старейшинство на „Хърватски домобранъ“, г. д-ръ Анте Павеличъ:

Мили братя, сестри, синове и дъщери на поробена Македония!

Идвамъ при васъ като хърватинъ отъ моето мало Хърватско, което е, както и вашата Македония, поробено.

Ще ви прочета поздрава на Хърватската революционна организация.

До братския Съборъ на Македонскитъ народни организации въ Горна-Джумая.

Драги братя,

Върховното старейшинство на „Хърватски домобранъ“ поздравява днешния Съборъ, на който сж се събрали представители на родолюбивитъ македонски организации, за да манифестиратъ още единъ пътъ въ тѣзи критически часове силата и единството между всички македонски организации въ борбата за самостоятелностъ на Македония и да взематъ важни решения съ огледъ на бъдещата работа и борба.

Ние искаме да подчертаемъ, че общиятъ ни неприятелъ е осъденъ отъ безпристрастното обществено мнение, което се отвърщава отъ грубитъ и безчовѣчни постѣпки на Българитъ, т. е. отъ желанието на сърбитъ да затриятъ, да унищожатъ както македонския, така и хърватския народи. Свѣтовното обществено мнение е схванало, че всѣки борецъ противъ българското зѣрство е единъ борецъ за погazenитъ и отнети народни права, а сжщевременно е борецъ и за най-свещенитъ права на човѣка. потиснатъ отъ Българитъ.

Върховната управа на „Хърватски домобранъ“, като поздравява това тържество и този борчески Съборъ, още единъ пътъ подчертава затвърденото сътрудничество между хървати и македонци въ борбата срещу общия неприятелъ, която борба ще водимъ рамо до рамо дотогава, докато се постигне най-големия македонски и хърватски идеалъ — свободна и независима Македонска държава и свободна и независима Хърватска държава.

Да живѣе независима Македония!

Да живѣе независимо Хърватско! Ура, ура!

Съ братски поздравъ:

Председателъ: *Анте Павеличъ*; Секретаръ: *Милковичъ*.

Г-нъ Марко Дошенъ, отъ своя страна, произнесе следното възторжено слово:

Мили братя и сестри,

Отъ речитъ на преждеговорившитъ господа азъ разбирамъ, че се води една борба на животъ или смъртъ и то за свободата. (Възгласи: така е!). А когато се води борба за свобода, нищо не е тежко.

Българитъ и хърватитъ въ миналото имаха свои държави, свои исторически имена. Тѣ оставиха на Балканския полуостровъ следи отъ своя юнашки духъ и отъ своята национална култура. (Викове: истина е!). Като погледнемъ на нашето минало, ще забележимъ, че сме били много единъ до другъ, че много добре се познаваме; въ миналото сме били не само добри съседи, но и добри съюзници. Съ пълно право се надѣваме, че нашиятъ съюзъ въ бъдещето ще бѣде още по-здравъ и по-силенъ. Въ епохата на царъ Симеонъ за пръвъ пътъ хървати и българитъ вѣдѣнаха помежду си въ борба. И поради кого? Поради онази чума на Балканския полуостровъ — поради сърбитъ. (Викове: вѣрно!).

Ние сме увѣрени, драги братя, че приближава часътъ на нашето освобождение. Но най-добре ще бѣдемъ чути въ Европа чрезъ гласа на пушкитъ и на бомбитъ. (Браво! Дълготрайни ржкоплѣскания и мощно ура). Бѣдете увѣрени, братя македонци, че всички хървати сж съ васъ; вие не сте сами. Вие доказате вашето юначество и когато бѣхте самички. Но за напредъ, когато и хърватитъ сж съ васъ, общата ни борба ще бѣде не само по-силна, но и победоносна. (Ржкоплѣскания).

Ние вѣрваме абсолютно въ нашето право за свобода, а правото е сжщо сила, която е непобедима. Правото може да бѣде потискано, но то никога не се изгубва, ако за него се грижатъ съзнателнитъ синове на народа.

Едно нѣщо ни очудва: че между васъ българитъ се намиратъ лица, които се застѣпватъ за нѣкаква „интегрална Югославия“. Азъ по никой начинъ не мога да разбера какъ е възможно тукъ, въ свободна България, да се говори за такава нѣщо. Само духовни слѣпци и наивници могатъ да сѣну-

ватъ, да говорятъ и да пишатъ за подобно нѣщо. следъ всичко, което преживѣхме ние презъ последнитъ десетъ години. Подъ думата „Югославия“ сърбитъ разбиратъ следното: „Това, което е твое (българско или хърватско), то е мое — сърбско; а, което е мое, това не е твое“. (Смѣхъ). Каквото сърбинитъ е заграбилъ, той нѣма да го даде обратно доброволно; сърбинитъ постѣпва споредъ пословицата: „Каквото разбойникътъ заграби, не го връща“.

Не бива да се забравя постѣпката на сърбитъ отъ 1885 год., когато трѣбваше да се съединитъ северна и южна България, които бѣха живѣли петстотинъ години подъ робство. Нападението, което тѣ по единъ подѣлъ начинъ извършиха надъ България тогава, е въ духа на жщото „интегрално югославяно“, каквото днесъ се споменува и както го разбиратъ сърбитъ.

Азъ вѣрвамъ въ здравия разумъ на хърватитъ и на българитъ, а особено на македонскитъ българитъ, които най-много сж страдали. Сърбитъ тѣхъ нѣма да успѣятъ да прелъжатъ съ сладки приказки, както тукъ-таме изъ свободна България се залъгватъ нѣкои единици измежду българитъ.

Сжщо така нѣма да излѣзе нищо и отъ проектитъ за нѣкаква федерирана република Югославия. Ако би могло съ сърбитъ да се живѣе на почтени начала, тѣ трѣбва незабавно да върнатъ ограбеното чуждо благо — да оставатъ Македония на македонцитъ и Хърватско на хърватитъ. Самото име Югославия е една измислица. Нека българитъ внимаватъ да не бѣдатъ подлѣгани съ сладки приказки, така, както сл дѣ войната бидоха подмамени хърватитъ.

Увѣренъ съмъ въ крайния успѣхъ на борбата, която така предано започнахте вие македонцитъ и въ която съ съзнание и съ пълно сърдце се присѣдинихме и ние хърватитъ. Надѣваме се, че и братята свободни българитъ ще дадатъ всичката си морална помощ на македонцитъ въ тази борба.

Понеже времето е кратко, азъ трѣбна да завърша, макаръ, че бихме могли да говоримъ седемъ дни и седемъ ноци върху днешното тежко положение на нашиятъ поробени отечества и върху борбата, която тѣ водятъ и въ която борба тѣ непременно трѣбва да сполучатъ.

Заявявамъ ви, че този часъ е най-радостниятъ въ моя животъ, защото на мене се падна частъта да поднеса отъ името на хърватитъ и на Хърватско поздрава имъ къмъ този Съборъ на свободата.

Цѣлувамъ вашия председателъ и чрезъ него предавамъ цѣлувката си на всички васъ, мили братя македонци.

Да живѣе свободна и независима Македония!

Да живѣе свободно и независимо Хърватско!

(Бурни, продължителни и нестихващи ржкоплѣскания и

Председателъ на Националния комитетъ г. Георги Кондовъ чете изложението на македонскитъ организации предъ събора.

мощно ура съпроводиша речъта на скжпия хърватски гостъ, г. Марко Дошенъ).

Бившиятъ политически секретаръ на македонската емиграция въ С.Американскитъ съединени щати

и Канада, г. Асенъ Аврамовъ, прочете следната приветствена телеграма до Събора:

Най-сърдечни и братски поздрав. Македонскиѣ политически организации въ Северна Америка сѣ напълно съ Васъ. Искаме свободна и независима Македония, за която сме готови да жертвуваме дори и своя животъ. Нека фронтътъ срещу Бѣлградъ и Атина стане гранитенъ.

Протестираме и се дълбоко възмущаваме отъ престъпната политика на Софийското правителство, покровителству-

Освободени македонци!

Вие сте най-блаженитѣ, най-щастливитѣ изъ между всички македонски българи — между тѣзи, които пѣшкатъ подъ най-черното робство и тѣзи, които сѣ въ изгнание и гинатъ отъ копнежъ по своя роденъ край, по своята чаровна райска земя, забранена за насъ — нейнитѣ чада, които се научихме да я обичаме безпредѣлно — за нея да се боримъ и за нея да мремъ.

Бждете благословени скъпи наши братя, благословенъ да бѣде вашия почтенъ трудъ, който въ 20-годишенъ само освободенъ животъ, макаръ и при много труднитѣ времена, шо настанаха за насъ, за всѣки българи, па и за цѣлото човѣчество, можате да дадете обликъ на страната ви, като че ли живѣте въ свършено друга земя, въ друго благословено царство!

Жертвитѣ, които сте дали още при Кресненското и Разложко възстания отъ 1878-81 г. презъ възстанията отъ 1902-903 години сѣ до статъченъ залогъ, че вие знаете да цените свободата повече отъ всѣки другъ и че ще вложитѣ всичкитѣ си сили и дарования, за да създадете отъ вашата земя райската долина на Балканския п-овъ, която ще превлича на поклонение предъ честния и всеотдаенъ трудъ всѣки единъ българи и ще сочи предъ чуждия свѣтъ, на шо е способенъ македонецътъ, когато той се радва на свобода, даваща му възможностъ да разгърне всичкитѣ свои дарования.

Освободената частъ отъ Македония и поробенитѣ нейни части!

Г-нъ Д-ръ Асенъ Татарчевъ поздравява събора отъ и мето на населението на поробена Македония.

вашо сѣрбскитѣ шпиони, за да насятъ удари срещу светото дѣло. Заявяваме, че за нищо въ свѣта не ще прекъснемъ започната борба срещу тиранитѣ на Македония. Ще се боримъ рѣка за рѣка съ васъ до крайна победа. Да живѣе Македония! Да живѣятъ и нейнитѣ храбри и славни борци!

За Централния комитетъ на македонскиѣ политически организации въ Америка,
Председателъ: Шаневъ.

Следъ това председателътъ на Събора, г. Станишевъ, обяви следния дневенъ редъ на Събора: 1. Докладъ на секретаря на Македонския националенъ комитетъ; 2. Разисквания и 3. Декларация.

Избра се комисия за изработване декларацията въ съставъ: Д-ръ К. Д. Станишевъ, Протоиерей Димитъръ Ташевъ, Емануилъ Ляпчевъ, професоръ Георги Баджовъ, Христо Гюрковъ, Георги попъ Апостоловъ, Ваканъ Вакановъ и Владимиръ Казанджиевъ.

Г-нъ Кирилъ Христовъ, председател на Ржководното Тѣло на Илинденската Организация, прочете предъ събора следното слово-приветствие:

Мили братя,

Отъ това високо мѣсто, отъ първия Всенароденъ македонски съборъ, илинденци отправятъ своитѣ най-възторжени поздравии къмъ освободената частъ отъ македонската земя, която преди 20 години получи своята свобода и човѣшки правдини.

Г-жа Марта д-ръ А. Татарчева поздравява делегатитѣ и гоститѣ на събора отъ свое име.

Та може ли да става нѣкакво сравнение? Тамъ черно робство, мизерия и гладъ, страхъ и трепетъ е обхващало всичко живо, а тукъ — волностъ и свобода, щастие и радостъ се чертае по лицата на старо и младо, на бедни и богати, на учени и прости!

СВОБОДА!

Колко скъпа си ти! Какъ безаветно те любимъ! Има ли нѣкой, който да те цени така безгранично, който да те очаква тъй ожидано, както те очаква Македония, както те цени илинденецътъ, който отъ раннитѣ години на своята юношеска възраст се бѣ отдалъ всецѣло, съ всичкитѣ свои умствени и физически сили въ вѣрна служба предъ отечествения олтаръ?

Величествения Пиринъ, Пелистеръ и Шаръ! не сте ли вий нѣмтитѣ свидѣтели на величавата борба, шо вече 1/2 вѣкъ Македония води за своята свобода? Вашитѣ недра не криятъ

ли безкръстните гробове и братските могили на нашите загинали за свободата братя?

Струма и Вардар, Бистрица и Мѣста! не отвлекохте ли потоците кръв, що македонския вѣстаникъ пролѣ предъ кървожадания Моллохъ, чието жестоко сърце не се трогна, та помрачи лжчитѣ на свободата, която бѣ почнала да го озарява!

Но братя македонци! Далечъ отъ насъ всѣкакво униние и хленчъ! Повече отъ всѣкога намъ се налагатъ бодростъ и сила, защото виждате ли, свободата отъ ново просиява!

Пълни съ трепетъ и ожидания ние те очакваме, всѣки часъ готови да се върнемъ въ земята, отъ която сж ни прокудили, да се хвърлимъ върху нея, да я зацѣлуваме, да я прегърнемъ съ всичката наша страсть на преданни чада, да намѣри покой нашата изтерзана душа въ нейните прегръдки пълни съ прѣлѣсти и чаръ, така удивляващи всѣки чужденецъ, но уви! забранени за насъ!

Ние илинденци, обединени около знамето, издигнато на 20 юли 1903 година, заявяваме на всеуслышание и най-велегласно, че ще водимъ борбата до край, до последното наше издихание наредъ съ останалите легални организации, въ кръга на законите, които управляватъ тази страна.

Времената, които преживяваме, сж най-върховните времена, които освободителното ни движение е имало да преживѣе отъ срамния за човѣчеството и унижителния за създателитѣ му Ньой, предъ тяжеститѣ на чието прегръщение се гърчи въ неистови конвулсии чер-

Проклятие жестоко ще падне върху нашите глави и върху главите на нашите деца, ако не използваме момента.

Да свиемъ знамената си предъ образа на нашата мъченица — майка, защото *ей, сейженихъ грядетъ въ полунощи!* Да бждатъ пълни кандилата ни съ елей! Да не останемъ *яко татъ въ нощю!*

Вѣрни на дадената отъ насъ клетва, ние заявяваме и искаме това да се разбере отъ всички — отъ свои и отъ чужди, че мирътъ на Балканите, че *Швейцария* въ Балканския по-

Хърватския представител г. Марко Дошенъ поздравява събора отъ името на своя поробенъ народъ

Делегатитѣ и гоститѣ на площада въ Горна-Джумая при работата на Всенародния Македонски съборъ слушатъ декларацията.

вениятъ *Кралъ*, който „по своите тиранически похвати далечъ надмина *Червения султанъ!*“

Предъ разкапващата се диктатура повелителенъ дългъ се налага да настѣпи едно отрезвление всрѣдъ недоволните, които и да сж тѣ.

Да приобичимъ всички старания и силитѣ си къмъ общото дѣло. Да вложимъ въ него всичките наши умствени и физически заложби, за да измъкнемъ пол-лесно народния корабъ на спасителния брѣгъ.

Най-наложително е днесъ отъ всѣки други пжтъ едно стягане въ нашите редове, които още утре ше ни се наложи да хвърлимъ въ борба съ враговетѣ.

Да не ни завари въ разплохъ сюблимния моментъ!

луостровъ е възможна само при една *Македония*, една *единна, свободна и независима, обединена въ нейните географски и економическо-стопански граници.*

Ние заявяваме, че въ качеството ни на борци за свободна и независима Македония, ние се явяваме като културтрегори за свободата и блаженството на всичките балкански народи и че само върху *Македония* за *македонцитѣ* може да се изгради принципа *балкана* за *балканските народи.*

Това ще се съзнае рано или късно!

Рано или късно ще се изгигнатъ паметници за илинденското въстание еднакво въ *Солунъ* и *Българградъ*, въ *Атина* и *София.*

Иначе всички ни очаква пълненъ разгромъ и историята отъ срѣдните вѣкове ше се повтори съ една само разлика, че тогава нашественицитѣ се появиха отъ изтокъ, а сега тѣ ше се явятъ отъ западъ!

ПРИЗНАЦИТЕ СЖ НА ЛИЦЕ!

Предъ образа на нашата светица майка, азъ, смирения неинъ рабъ, колѣничилъ, отправямъ топли молитви къмъ Всевишния да обедини умоветѣ и душитѣ на всѣки единъ

македонецъ, да всади въ всѣкиго отъ насъ вѣрата, че нашата борба ше бжде благословена и удостоена съ внимание свие, и че Той ше даде сили и воля на нашите братя тамъ да дочакатъ оня свещенъ часъ, въ който ше се завърнемъ и ний, ше се прегърнемъ и ше се поздравимъ съ възкрѣсването на свободата и въ нашето изтерзано отечество.

... Следъ това секретарятъ на Македонския националенъ комитетъ, г. Христо Зографовъ, прочете общирното изложение на комитета за 15 годишната дейностъ на македонската емиграция въ България.

Дале се следъ това думата на Хасанъ бей отъ

Кукушъ, който поздравя—Събора на турски езикъ, на г. Ангелъ Стояновъ—отъ името на добруджанците; г. Еленковъ — отъ името на Западните покрайнини: г. Калоянъ Бобевъ—отъ името на тракийци и г. Георги Московъ, отъ името на Общия съюзъ на пострадалите отъ войните.

Следъ обѣдъ, поради лошото време, заседанието на Събора се пренесе въ читалищния салонъ, дето започнаха да разискватъ по изложението и говориха: Протоирей Димитъръ Ташевъ отъ Плевенъ, Василъ Василевъ, народенъ представителъ отъ Македонската парламентарна група: Вангелъ Толевъ отъ Меемвриа; Сребренъ попъ Петровъ отъ София; Мария Иванова Петрова отъ София; Иванъ Хаджовъ отъ София; Козма Георгиевъ, секретаръ на Македонския националенъ комитетъ и Георги Анастасовъ, кметъ на гр. Петричъ.

На края се прочете и се прие при пълно единодушие и единомислие и всрѣдъ одобрителните и продължителни ржкоплескания следната:

ДЕКЛАРАЦИЯ

Великиятъ македонски съборъ, въ който участвуватъ делегатите на Македонските благотворителни братства, на Дружествата на бившите македонски революционери „Илинденъ“, на Македонските женски дружби, на Македонските младежки дружества, заедно съ Върховните управителни тѣла на Македонския младежки съюзъ, на Македонския наученъ институтъ, на Македонската парламентарна група въ цѣлия си съставъ и на делегати отъ всички общински съвети въ Македония подъ българска властъ, на 12. февруарий 1933 год. въ гр. Горна Джумая, гласува при пълно единодушие следната декларация:

Съборътъ, отъ името на всички организации, представени въ него, вземайки предвидъ непоносимите страдания на македонското население подъ робство и царуващия между балканските народи постояненъ и опасенъ антагонизъмъ, смѣта за необходимо да подчертае предъ свѣта, че единственото правилно разрешение на македонския въпросъ, както и най-сжщественото условие за премахване враждите и недовѣрието между балканските народи, е обособяването на Македония, която днесъ е разпокъсана между тритѣ държави: Югославия, Гърция и България, въ една отдѣлна самостоятелна политическа единица, въ нейните естествени географски граници.

Достоенъ синъ на недостоенъ баща

Попъ Богданъ — това е името на единъ служител не на Бога, а на Мамона; това е името на единъ мошеникъ и Юда; това е името на единъ крушовчанинъ, отъ когото се гнсятъ всички крушовчани.

Ржкоположенъ е билъ за свещеникъ за българската църква „Св. Богородица“ въ гр. Крушово, кждето и сега свещенодействува. Роденъ е въ с. Върбятъ, Прилепско. Неговите роднини първи възприели сърбизма, следователно, попъ Богданъ произхожда отъ родоотстъпническо семейство. Високъ, слабъ, жълтъ, съ котешки очи и съ котешки нравъ — умѣе да се гали и да дражи. Когато се смѣе, не знаешъ дали искрено или лицемѣрно се смѣе, а когато приказва, се запитвашъ, дали ангелъ ти говори или дяволъ. А дяволътъ вѣчно царува въ сърдцето му.

Наследилъ недвижими имоти, той се полагоми да присвои и имотите на роднините, а предимно тия на сестра си Митра попъ Кръстева. По тая причина заеде се съ зетя си попъ Кръсте и разпратя имъ стигна дотамъ, че въ черква се сбиха и изсипаха светото причастие, поради което и двамата бидоха отстранени отъ длъжностъ и изпратени на покаяние въ манастиря св. Иоанъ при с. Слѣпче, битолски. Демирхисаръ. Попъ Кръсте изтърпѣ наложеното му наказание и пакъ биде по-

съ голѣмо задоволство Съборътъ констатира пълното единодушие въ преследването на този идеалъ между легалните македонски организации и поробеното македонско население, борещо се подъ знамето на Вътрешната македонска революционна организация. Съборътъ искава своята увѣреностъ, че ръководителите на македонското движение и за напредъ съ прозорливостъ и твърдостъ ще намиратъ най-сигурните пътища за постигане нашия идеалъ — Македония за македонците, използвайки всички исторически възможности.

Съборътъ констатира, че Обществото на народите не изпълни своя дългъ къмъ поробеното македонско население, даже и въ рамките на ония задължения, които се съдържатъ въ сжществуващите международни договори и съ това допринесе за създаване на това толкова тревожно и опасно за мира положение на Балканите. Оставайки безъ последиствие всички оплаквания на нашите поробени братя, Обществото на народите насърчи косвено оня откритъ и безкраенъ тероръ, който се упражнява въ Македония подъ сръбско и гръцко иго.

Сжщо така съ прискрѣбие Съборътъ констатира, че рушители и престѣпници спрямо македонското дѣло, както въ миналото, така и сега, намиратъ подкрепа и съдействие въ български официални сръди и политически кръгове.

Съборътъ призовава всички македонци, кждето и да живѣятъ тѣ, съ нови усилия и постоянство да продължатъ борбата за постигане на македонския идеалъ.

Съборътъ се прекланя предъ всички жертви, дадени отъ народа ни въ борбата за освобождение и счита тѣхната паметъ свещена за насъ и за бъдещите македонски поколения. Съборътъ отдава благовейна почитъ на жертвите, дадени отъ братския Хърватски народъ въ задружната ни борба срещу общия врагъ.

Накрай, първиятъ Великъ македонски съборъ поздравява отъ македонска земя съ топли надежди зрѣещето въ свѣта съзнание за поправяне неправдите, извършени съ мирните договори отъ 1919 г. и декларира, че всички усилия на Македония сж на страната на борещите се за възстановяване на справедливостта и мира между народите.

*

Декларацията бѣ изслушана съ затаенъ дѣхъ. Следъ прочитането ѝ залата екна отъ оглушителни френетични ржкомлѣскания. Македонскиятъ маршъ бѣ изпѣтъ отъ всички присжтствуващи.

Следъ това председателятъ на бюрото г. инж. Христо Станишевъ съ подходящо слово закри Събора.

върнатъ на служба и служи докато биде убитъ заедно съ попъ Нашко на „Срѣдочна вода“ отъ подкупени отъ гръцкия комитетъ турци презъ 1907 година. Попъ Богданъ, обаче, макаръ най-виновия, отказа да се подчини на нареждането на Охридския владика и . . . стана сърбинъ. Незадоволявайки се съ голѣмата заплата, която му даваше Битолското сръбско консулство, полагоми се за още пари и затуй даде подъ наемъ къщата си за сръбско училище и заедно съ Унчу Тенекеджия и Коте Чавка отъ с. Кривогашани се отдаде и на шпионажъ съ целъ да унищожи революционната организация. Като пръвъ неговъ актъ бѣше обвинението, че недѣлното училище подготвяло комити, та властта извърши обискъ и арестува маса видни граждани начело съ учителите и градската интелигенция. Биде предупреденъ отъ комитета да престане да предателствува и, знаейки, че следъ третото предупреждение ще бѣде убитъ, взе си единъ турчинъ за охрана (гавазинъ).

Попъ Богданъ имаше двама снове: Цвѣтанъ, който е съ слабъ характеръ и затуй се влачеше и се влачи подиръ баща си, и Георги.

Георги бѣше умно и сериозно момче. Родителите му просто го обожаваша. Подъ неговъ натискъ попъ Богданъ се отказа отъ сърбизма, върна се като свещеникъ въ българската черква и на

Великденъ отъ светитѣ двери държа паметната и единствена въ живота му речъ: „Братя, простете ми! Азъ сгрѣшихъ, вие не грѣшите! Срѣбството било лъжа; лъжа било, Бога ми — змия въ пазвата . . . Дяволска работа . . . Здраве дръжете народността си и вардете се да не попаднете въ ржцетѣ на дявола, който носи името сърбиинъ. И да сте благословени. Аминъ!“

Презъ 1908 год. Георги завърши българската семинария въ Цариградъ и стана учителъ въ Охридъ. Следната година биде премѣстенъ въ Крушево. Обезоръжителната акция отъ 1910 год. го завари като секретаръ на градския комитетъ на революционната организация. Като учител, гражданинъ и революционеръ той се ползуваше съ симпатии. Доброта, скромностъ и интелигентностъ излъчваше отъ себе си; честностъ и преданостъ, родолюбие и отечестволубие бѣха характернитѣ му черти. Въ синитѣ му очи се отразяваше небесния лазуръ, а сърдцето му бѣше храмъ. Той почиташе баща си, защото бѣше му баща, но като човѣкъ го мразѣше въ дълбинитѣ на душата си и въ нашия интименъ кръгъ го наричаше „Велзевулъ“. „Недостоеенъ е за моята обичъ“, казваше ни, „недостоеенъ е като човѣкъ, като македонецъ и като свещеникъ. Такива типове не трѣба да мърсятъ Родината ни!“ И само заради достойния му синъ той бѣ оставенъ да мърси майката земя.

Презъ обезоръжителната акция всички повидни крушовчани революционери бидоха арестувани и подложени на адски мъки, за да изкажатъ съучастницитѣ си, оръжието и архивитѣ на Организацията. Братъ му Цвѣтанъ съ препоръжката на попа пръвъ предаде една маузерова пушка и не биде арестуванъ. Попъ Богданъ, безъ да бжде арестуванъ и, следователно, безъ да изпита мъжитѣ и страданията на арестуванитѣ и тия на колегитѣ му, безъ дори да му ударятъ поне една плесница и нѣмайки вече кого да предава, предаде най-любимия си синъ Георги — съобщи на турцитѣ, че синътъ му е секретаръ на комитета, че е заровилъ архивата въ гробищата и ги заведе на самото мѣсто и имъ я предаде. Следъ това Георги е билъ извиканъ въ хюкюмата за обяснения и освѣтления. Като разбралъ за предателството на баща си, Георги обещава на полицията и военнитѣ, че ще имъ предаде нови архиви и наганта си и затова помоли ги да го изпратятъ до дома му. Целта му

била да убие баща си. Като не го намѣрилъ въ къщи, управилъ се съ стражата къмъ дома на баба му, където заварилъ само майка си и жена си. Последната му предала наганта и, не можейки да убие баща си, както и за да омие семейния позоръ, докато турцитѣ се усѣятъ да му прибератъ

Георги п. Богдановъ, синъ на попъ Богданъ отъ Крушево.

оръжието, Георги извикалъ „простете ми“, теглилъ си куршума и си разбилъ черепа.

Миръ на праха му! Проклетъ да бжде предателя попъ Богданъ!

Н. Трайковъ.

Първиятъ скопски окръженъ революционенъ конгресъ

Презъ първитѣ дни на месецъ януарий 1905 година въ Кратовско се е състоялъ първия редовенъ революционенъ конгресъ на скопския окръгъ, на който сж присѣтствували почти всички вардарски воеводи. Успѣхме да откриемъ протокола на този конгресъ, но преди да започнемъ съ неговото изложение, нека изнесемъ часть отъ споменитѣ по този конгресъ на голѣмия вождъ Тодоръ Александровъ*.

... „Тая вечеръ пренощувахме въ една голѣма уединена къща въ с. Кнежево. Едва на другия день дойдоха куриери и ни заведоха въ Кнежевската планина въ специално приготвенитѣ за

конгреса колиби, дето намѣрихме събрани делегатитѣ отъ други околии на окръга.

Колибитѣ бѣха 3 и бѣха приготвени отъ селянитѣ на селата Кнежево и Емерица, подъ ръководството на енергичния и опитенъ войвода на Краковската околия—Атанасъ Бабата. Тѣ бѣха построени всрѣдъ гжста гора край единъ голѣмъ изворъ отъ студена балканска вода. Направата имъ бѣ много проста: изкопана въ земята четиригълна дупка въ наведено мѣсто, отъ дветѣ по-тѣснитѣ страни поставени два здрави дирека, върху тѣхъ заковани една греда, надъ тая греда и прѣстѣта наредени отъ дветѣ страни цѣли буки една до друга, за да се покрие цѣлия покривъ на колибата, като сж оставили отгоре само две четиригълни дупки, за да излиза отъ тѣхъ пушекътъ. Вмѣсто керамиди отгоре бѣха наредени чимове съ тревата надолу, а прѣстѣта

* „Илинденъ“ — сборникъ въ паметъ на голѣмото македонскѣ възстание — 1903—1925. книга четвърта — Издава мак. студ. д-во „Вардаръ“.

нагоре. Така покрити, колибитъ не пропускатъ вода, когато вали дъждъ или се топи снѣгътъ, а има и друго удобство, че отдалечъ по нищо не може да се познае, че тамъ има колиба. Вратитъ на колибитъ бѣха направени отъ дъски, издѣлани отъ буки отъ самитъ селяни и бѣха низки, та трѣбваше при влизане да се навеждаме. Най-голѣмитъ неудобства на колибитъ бѣха, че като се закладеше огънь, се запущаха много и, второ, че нѣмаше прозорчета, за да се вижда, като се затваряше вратата. Само на плетътъ на най-голѣмата заседателна зала имаше една четирижгълна дупка, но и тя се затваряше съ дъсченъ капакъ и нѣмаше никакво стъкло.

Сватба въ с. Църъ — битолски Демир-Хисаръ.

При тия неудобства: пушекъ и студъ въ тъмни и влажни дупки, конгресътъ продължи 5—7 дена за заседанията си, но затова пъкъ бѣше спокоенъ, необезпокояванъ отъ никого и „сигуренъ“, доколкото може да се говори за сигурностъ при такива условия.

Четниците на брой около 250 души, които придружаваха делегатитъ, бѣха разпредѣлени на групи по 30—40 души и прѣснати въ селата около мѣстото на конгреса, като единъ видъ охрана. А всички делегати бѣха събрани въ описанитъ вече колиби“.

Ето и самия текстъ на протокола, на който запазваме самия правописъ:

ПРОТОКОЛЪ

на I-вия редовенъ революционенъ конгресъ въ Скопски окръгъ, откритъ на 2 януарий 1905 година.

Райони, Скопски, Кумановски, Кочански, Шипски, Кратовски, Пеянички, Велешко легални и нелегални. Бойчевъ, Чучковъ, Нунковъ, Бабата, Кръсто, Йорданъ Спасовъ, Буйновъ, Мише, П. Ангеловъ, Л. Петровъ, М. Нѣлковъ, Ст. Димитровъ, Т. Александровъ, Ст. Мишевъ, С. Т., С. А., М. М., П. Б., Л. Х., Ст. Б. Следъ избирането на бюрото за ръководене на конгреса, пристъпи се къмъ разглеждането на следующитъ въпроси:

1. Досегашната дейность на организацията и бѣдащата.
2. Разглеждане всичкитъ проекто-устави, правилници, за селскитъ чети, районнитъ чети, директивата, одобрена отъ Мелничкия и Струмичкия революционни окръзи, основитъ на организацията отъ „Брута“.
3. Нуждна ли е съединителната нишка на районитъ отъ единия окръгъ.
4. Избиране външенъ задграниченъ представителъ.
5. Отношенията спрямо външнитъ задгранични влияния.

6. Отношенията спрямо разнитъ пропаганди национал.

7. Въпроси отъ економиченъ характеръ.

Конгреса се занимава обстоятелно съ горнитъ въпроси, прочете всички книжа и се прие правилника:

5-тъх приложения отъ Брута.

I. Принципа на автономията, населението се осланя само на себе си, на своитъ организирани сили, на революционната борба, на политико-икономическа почва и принципа на самостоятелността — независима организация.

II. Директивата съ бележка, че организацията ще гони всички сърби, които не се подчиняватъ и се отклоняватъ отъ истинскитъ статутъ, както напирмѣръ гони върховиститъ презъ 902—903 содина.

III. Проектъ правилника глава I членъ 1—10 се прие; чл. 11 се допълни и видоизмѣни както следва: работникитъ сж длъжни, както въ отношенията съ хората по дѣлото, така и въ частния животъ да водятъ примѣрно повѣдение. Блудство,

комаръ, пиянство — всички други пороци и злоупотребления съ положението на работникъ по дѣлото за частни облаги или по лични капризи се осждаатъ. Забележката му се прие изцѣло.

Чл. 16. се видоизмѣни: селското ръководително тѣло се избира подъ ръководството на районния войвода.

Гл III. Чл. 47 се оформи: разпредѣлението на оржжето въ градоветъ и селата става отъ войводата съ знанието на ръководителното тѣло, а раздаването по хората се върши по селата отъ воеводата и селскитъ съвети, а въ града отъ началникитъ.

Чл. 50. се видоизмѣни така: то е длъжно да се грижи за въоръжаването на четата и снабдяването ѝ съ всички потребности; нуждитъ на четата се доставятъ отъ управителното тѣло, а разпискитъ срещу тѣхъ се изпращатъ на войводата за потвърждение.

Дава се пълна инициатива на ръководителното тѣло и районнитъ воеводи да работятъ съгласно мѣстнитъ условия и изисквания.

Гл. IV цѣлата се видоизмѣни както следва: Чл. 54. Окржжното управление

се съставя отъ 3-ма легални и трима нелегални лица, избрани въ окръжния конгресъ съ срокъ за една година.

Чл. 55. Избранитъ лица трѣбва да бждатъ интелигентни и задължително да сж играли по-видна роля въ организацията.

Права и длъжности на окръжнитъ управления.

Чл. 56. разглеждатъ споровѣ и недоразумѣнията въ окръга между ръководителнитъ тѣла и войводитъ и четниците и войводитъ и пр.

Чл. 57. Грижи се и отговаря за успѣха и неуспѣха на дѣлото въ окръга.

Чл. 58. Суми и други подаръци отпуснати отъ вѣнъ на окръга, разпределя по равно между районитъ.

Чл. 59. Прави ревизия на ръководителното тѣло и войводитъ въ всѣко отношение.

Чл. 60. Ако ее яви нужда за чета въ нѣкой районъ, управителното тѣло съобщава и иска отъ окръга. Последното сондира мнѣнието на районнитъ войводи.

Чл. 61. Влизането на чета отъ България въ окръга, става съ предварително съобщение (10—15 д.) отъ представителя на граничния районенъ войвода, който обезателно го препраща на окръжното тѣло.

Забележка 1. Въ съобщението трѣбва да се укаже: кой е воеводата, отъ колко души е четата и за къде отива. 2. всѣка чета която не се съобразява съ горното, се преследва като неприятелска.

Чл. 62. Ако окръжното управление занѣмари нѣкои свои права и длъжности или се провини въ нѣщо, всичкитъ районни войводи въ окръга го сждатъ.

Чл. 63. Ако нѣкой членъ отъ окръжното тѣло липсва, представя се право за попълване на останалитъ петима да си избера другъ, ако е нелегаленъ отъ районнитъ воеводи, ако е легаленъ отъ управителното тѣло.

Чл. 64. Дава се право на обвинения войвода да избере двама отъ районнитъ войводи при разглеждане на дѣлото му.

Чл. 65. Окржжнитъ ръководителни тѣла, за разбиране на

*) разбирай сърбомани (Б. Р.)

работата влизатъ въ споразумение съ близкиѣ околии отъ съседния революционенъ окръгъ.

Чл. 66. Задължаватъ се всичкиѣ околийски тѣла да внасятъ парични помощи и материали въ окръжното управление за издръжка на политически затворници отъ околните както и колкото имъ се потърсятъ отъ окръжното управление.

Глава 5 цѣлата се изхвърли.

Глава 6, чл. 86—96 се приематъ. Забележката на чл. 96 се видоизмѣни така: дата на възстанието се знае само отъ бурото, което ръководи конгреса.

Гл. 77. Конгреса назначава и уволнява окръжното тѣло, при нѣмание възможностъ да се събере конгресъ, става писмено разбиране съ ръководителното тѣло на районнитъ воеводи.

Чл. 78. Конгреса е въ сила да премѣства воеводитѣ.

Чл. 79. Конгреса опредѣля, кой отъ воеводитѣ въ единия районъ има право да влиза като членъ въ управителното тѣло.

Глава 7, чл. 80. (97 споредъ устава проектъ) Организацията се представя въ странство отъ свои равноправни представители, които се избиратъ по единъ отъ всѣки окръгъ.

Чл. 81. Представителитѣ се избиратъ отъ окръжнитѣ конгреси въ срокъ за 1 година, забележка отъ чл. 96 се приема изцѣло. 99. 100, изцѣло, 101 — първата половина; 102 съ 21-та му точка и двѣтѣ му забележки напълно; 103 приетъ глава 8—9-ата цѣлата се приема.

Отъ гл. 10-та чл. 115 приетъ, 116 се видоизмѣнява тъй: за нужди по дѣлото съ въведената шифрована азбука могатъ да си служатъ само председателя, подпредседателя, секретаря и дописника — ако има такъвъ, а състава на химическото мастило се повѣрва на председателя и секретаря.

Чл. 117—118—119 и 120 приети изцѣло.

Гл. 11 цѣла приета.

Гл. 12 също.

Гл. 13, чл. 142 приетъ а 143 се видоизмѣни тъй: за запазването единството на работата въ окръга действува само настоящия правилникъ.

Правилника за селскитѣ чети се прие изцѣло.

Правилника за районитѣ се прие съ нѣкои измѣнения и допълни. За напредъ да се отърве организацията отъ вътрешни и външни влияния — да застане на самостоятелна нота, прие за напредъ да се игнориратъ разнитѣ задгранични комитети и комитетствующи, освѣн представителството, което ще бѣде като информационно бюро и ще работи по опредѣлена отъ вътре директивата.

Всѣки легаленъ членъ на организацията щомъ губи възможността да стои такъвъ, трѣбва да влѣзе въ състава на районната чета.

Съгласно чл. 54, гл. 4 отъ проектъ правилника избраха се следнитѣ лица за състава на окръжното управление Кърсто Бѣл., Еф. Чучковъ, Ат. Бабата, легалнитѣ Т.Л., А.Н. Т.П. Забележка: Къмъ горното конгреса реши да се покани Д. Груевъ за председател на окръжното тѣло, ако не приема, Кр. си остава за такъвъ, а Чучковъ за секретаръ.

Съгласно 1-вия чл. на гл. 7-ма за задграниченъ представител се избра Иванъ Гарвановъ, а Матовъ Татаръ, Сарафовъ, Георче да се поканатъ отъ страна на конгреса, ако желаятъ да влѣзатъ да работятъ вътре на статутитѣ на организацията.

За релактиране на „Революционенъ листъ“ да се изпратятъ отъ всѣки районъ по 10 наполеона като се внесатъ чрезъ Мише Развигоровъ за Д. Стефановъ.

Да се изпрати помощъ на Марко Лазаровъ по 2 лири отъ всѣки районъ отъ окръга.

Районни войводи въ окръга ще бждатъ следнитѣ: Велешко Ст. Дим. Шипско М. Разв. Кратов. пор. Спасовъ. Паланка П. Анг., Кумановски П. Байчевъ, а за опредѣление на войводи за Скопско и Кочанско грижата се възлага на окръжното тѣло.

По назначаване учителския персоналъ въ градоветѣ и селата, всѣко ръководно тѣло съ уодобрението на мѣстния войвода да представи списъкъ на окръжното управление за учителитѣ и мѣстата гдѣто ще трѣбва да се назначатъ, окръжното управление е длъжно да приложи списъцитѣ.

Заплатата на жетваритѣ се опредѣля така: за мъжетѣ 10 гр. женитѣ 7—20 гр. деца 5 гр. изключение ще се прави на ония които ще се отнесатъ до мѣстнитѣ управителни тѣла и ако последнитѣ уважатъ прозбата имъ. Забележка: За добро третиране и изплащане надницитѣ оставатъ сами въ началото да направятъ условия и да искатъ нужната гаранция.

Запрещава се на християнитѣ да купуватъ турски земи и чифлици.

Запрещава се на християнитѣ търговци да взиматъ спомилъкъ. Заплатата на момцитѣ се опредѣля така: 200 шиника отъ три сѣмена, 3 лири пари и 15 шиника параспуръ на колкото земя искатъ момцитѣ.

Паритѣ отъ Паланечкото братство въ София да се предадатъ въ пари или материали на изпратения за това пълномощникъ отъ паланечкото управително тѣло.

На работницитѣ отъ окръга временно отишли въ Бѣлга-

Македонско село.

рия на печалба да не имъ се взима пари или налози, за каквато и да е целъ.

Районитѣ да пращатъ когато дотрѣбва заявления и изисквания и протести до Халми паша и цивилнитѣ агенти.

Власитѣ, които нѣматъ постоянно мѣстожителство, то гдѣто живѣятъ, лѣте въ колиби да се организиратъ тамъ и приходитѣ отъ помощи, вносове и крупни суми прибрани отъ тѣхъ да се внасятъ въ окръжното управление.

Възложи се на М. Развигоровъ съ отиването си въ Бѣлгария да вземе грижата да организира една чета отъ 90 души, 10 за скопско, 25 за кочанско, 25 за велешко, 10 за шипско, и 20 за паланечко като му се предостави да намѣри двама войводи.

Да се отпуснатъ врѣменно на паланечката чета 10 мом. отъ кумановско, 5 отъ кратовско за кочанско, да се пише на представителя по изолирането на Атанасъ Сръбдовичъ и Мине Николчовъ.

Опѣлномоши се М. Развигоровъ да прегледа смѣткитѣ на Коле Сарафчето отъ Кочанския районъ, въ случай смѣткитѣ му излѣзнатъ не точни, да се накаже съ смѣртъ, въ противенъ случай да се изолира.

Да се поръчатъ расписки печатъ, да се издава хектографиченъ вестникъ за въ окръга.

Понеже въ много ръководителни тѣла имало разцепление, за да се поправи това, да се пише отъ страна на конгреса за тѣхъ: да се пише до всѣки ръководителни тѣла съ които писма да имъ се потвърди избора имъ. Да се съобщи на Кумановското ръководно тѣло, че въ района му ще работятъ войводитѣ П. Бойчевъ и Нунковъ съвмѣстно и че Бойчевъ е титулярния отъ двамата; прави му се ви говоря на ръководителното тѣло, че безъ достатѣчни факти е обвинявалъ другаря Нунковъ.

Отпускатъ се на окръжното управление за общи нужди на окръга отъ всѣки районъ по десетъ лири авансъ.

Съобщава
Боянъ Мирчевъ

Черти отъ живота и дейността на дѣдо Методий Кусевъ

[Продължение отъ книжка 2 (42)].

Не можемъ приключи бележките си, ако не приведемъ и факта, който ни представя дѣдо Методий Кусевъ, като най-главенъ радетелъ и безкористенъ служителъ на черквата и училищата въ неосвободенитѣ български земи.

Като екзархийски протосингелъ винаги въ писмата му до общини и намѣстници четемъ наставленията му, да се пести народната пара и да не се дава съмнение, че съ събранитѣ доброволни пожертвувания могатъ да се посрѣщатъ други цели, освенъ просвѣтни. Той не знаеше сегашния законъ за общественитѣ разходи, но зорко бдѣше за народната лепта и благодарение на това му поведението пожертвувателитѣ изпращаха сумитѣ си чрезъ него и той можеше въ извънредни нужди, да прави заеми отъ частни лица въ неограниченъ размѣръ. Дѣдо Методий имаше голѣмъ кредитъ предъ богатитѣ търговци въ Цариградъ и предъ познатитѣ благодетели — българи въ другитѣ държави, къмъ които често се обръщаше за помощъ въ полза на учебното дѣло въ Македония.

Просвѣтното дѣло на българитѣ въ Турция следъ заминаването на дѣдо Методий отъ Цариградъ продължи да се развива и още повече засилва. Това радваше дѣдо Методий Кусевъ, който съ увѣреностъ гледаше на честитото бъдеще на Македония. Липсваха само достатѣчни материални срѣдства за издръжката на гимназиитѣ и пансионитѣ. Самата Екзархия се намираше въ затруднение и често пѣти се подпомагаше отъ родолюбци и благодетели и отъ по-богатитѣ черковно-училищни общини. При това положение дѣдо Методий Кусевъ, колкото и да стоеше далечъ отъ дѣлото си, не можеше да не се интересува отъ развитието му. Той намисли да му образува фондъ *отъ приходитѣ* на Зографския манастиръ, който имаше имоти въ Бесарабия и отъ сумитѣ, които руската окупационна власт бѣше събрала въ Източна Румелия като данѣци, възлизащи на 20 милиона лева, изплатени отпосле на Русия отъ България, като окупационенъ дългъ.

Работата стои тъй: въ първия случай, манастирътъ Зографъ имаше имоти въ Бесарабия, които

трѣбваше да се откупятъ отъ крепостнитѣ руски селяни съ опредѣлени годишни вноски. Размѣрътъ на тия вноски възлизаше на 400,000 рубли, отъ които само $\frac{1}{5}$ се отпущаше на Зографския манастиръ, а съ останалитѣ $\frac{4}{5}$ разполагаше рускиятъ Свети синодъ. Отъ тия приходи се издържаха българскитѣ емигранти, даваха се стипендии на българи, сърби, черногорци, сирийци и гърци, чрезъ тѣ наречения азиатски департаментъ. Постѣпваха още суми отъ обширнитѣ гори, които държавата експлоатираше. Всички тия приходи се внасяха въ руската държавна банка и отъ олихвяването имъ за десетки години станаха стотици милиони.

Въ втория случай имаме 20 милиона събрани данѣци отъ Източна Румелия, които трѣбваше да се повърнатъ на България, понеже ги изплати по искането на освободителката, като окупационенъ дългъ.

Тия суми дѣдо Методий Кусевъ е искалъ да прибере и осигури като фондъ за просвѣтата на българитѣ въ Турция и да въздигне Кирило-Методиевски университетъ въ Солунъ, чрезъ който Македония да добие свободата си. На тоя великъ планъ сж се противопоставили и черква и държава може би, отъ заблуда, че неприлично е да гледаме на освободителката си като своя длъжница. Много е интересна историята на тия пропаднали вече милиони лева следъ болшевиизирването на Русия. Живитѣ русофили и особено емигрантитѣ могатъ да я разкажатъ съ всички подробности. Ние зачекнахме тоя нѣпросъ само да покажемъ каква голѣма преданостъ е ималъ дѣдо Методий Кусевъ къмъ дѣлото си въ Македония и какви спѣнки е срѣщалъ при изпълнение на дълга си оттамъ, отгдето трѣбваше да му се дава най-голѣмо съдействие и заслужено довѣрие.

Мисля, че съвременниците сж длъжни да освѣтлятъ тоя въпросъ за поколѣнието и българската държава трѣбва да направи постѣпки предъ Съветска Русия, за да се прибератъ тия дългове, съ които днесъ ще можемъ да заживѣемъ и работимъ за духовното си обединение, както и да изплатимъ всичкитѣ си заеми и задължения.

Чуждото нѣщо и на Великденъ се взема.

Б. Райновъ

Боятъ при „Куклитѣ“ въ Пиринъ планина (с поменъ)

7. септемврий 1903 година. Илинденското въстание отглатъкъ Вардара е въ своя разгаръ. Следъ 7 дена, на Кръстовденъ, то ще пламне и отсамъ Вардара — въ Сѣрския революционенъ окръгъ. Въ тоя день, по градове и села, по поля и гори ще се развѣе знамето на революцията, ще загърмятъ пушките, ще затрещятъ бомбитѣ и ще ечи възгласътъ: „Свобода или смъртъ“! Въ тоя день братътъ робъ въ Сѣрския революционенъ окръгъ ще разкъса въковни робски вериги и въ борба съ тиранитѣ ще извоюва свободата на родината. Окрилени отъ тая борба и отъ близостта на тоя великъ за насъ день, ние, Мелнишкиятъ отрядъ, въ тъмна зора, бодри и весели напуснахме „Чернитѣ езера“, дето преношувахме и следъ усиленъ ходъ по западна посока на пѣтъ за Мелнишко, около 9 часа преди обѣдъ спрѣхме за малка почивка и закуска при езерото „Билмето“.

Тѣкмо що бѣхме разтворили раницитѣ за закуска, откъмъ югъ се показаха трима въоръжени хора, водени отъ нашитѣ часови.

Сега, всички изоставихме закуската и съ нетърпение чакахме да видимъ, кои сж нашитѣ неканени гости и за какво идватъ тѣ при насъ. Указа се, че тѣ бѣха двама селяни отъ с. Пиринъ и единъ четникъ отъ четата на поручикъ Кочо Настевъ, разбита отъ турцитѣ преди 3 дена въ сражение около с. Пиринъ.

Следъ разпита на селянитѣ, четникътъ ни разказа за станалото на 4. септемврий сражение около с. Пиринъ, за което ние толкова много се интересувахме.

— Тѣкмо преди 3 дена — започна четникътъ — съединенитѣ две чети на Кочо Настевъ и Спиро Николовъ — Прилепчанчето, търсейки васъ и генералъ Цончевъ, бѣхме спрѣли за дневна почивка

въ мѣстността „Куклитъ“ надъ с. Пиринъ. Бѣше 3 часа следъ обѣдъ, когато нашитѣ часови съобщиха, какво многобройна турска войска и башибозукъ се движатъ къмъ насъ и ни обграждатъ. Да се избѣгне сражението, бѣ вече късно и рисковано, затуй двамата войводи, следъ направенъ огледъ на мѣстността и движението на турцитѣ, следъ кратко съвѣщание, дадоха бързи нареждания: всѣки четникъ да заеме посочената му отъ войводитѣ позиция, всѣки да напълни пушката си, да пригответи бомбитѣ, да бѣде готовъ за бой и да не стреля безъ заповѣдь за това.

— Задържимъ ли се до залѣзъ слънце, лесно ще се измъкнемъ отъ обсадата — казаха ни войводитѣ.

Ние бѣхме 16 души, всички въоръжени съ манлихери, съ по 200 патрона и съ по една—две бомби въ раницата. Залостени въ своитѣ каменни позиции, всички зорко следиме движението на неприятеля, чакайки заповѣдь за стрелба.

Турцитѣ, на брой повече отъ хиляда души, разгърнати срещу насъ въ нѣколко вериги следващи една следъ друга, съ ревъ и честа стрѣлба, бавно, внимателно настѣпватъ къмъ насъ — нагоре по голата стрѣнина. Ние пѣкъ, съ пълни пушки и затаенъ дѣхъ, чакаме команда за бой. Щомъ ни приближиха на около 500 крачки, турцитѣ спрѣха стрелбата и се обадиха отдолу:

— Хей, комити брей! теслимъ се чинете, нищо лошо не ке ви чиниме, жими вѣра!

На това тѣхно предложение, по дадена команда, ние имъ отговорихме съ нашето мощно „ура“ и съ дружна, вихрена стрелба.

И веднага започна бой ужасенъ, бой кървавъ, лютъ, ожесточенъ.

Сега турцитѣ ни атакуватъ, бѣсно реватъ и съ честа стрелба, бавно настѣпватъ къмъ насъ.

Ние пѣмъ пѣсни, викаме „ура“, обсипваме неприятеля съ градъ куршуми, хвърлихме му 4—5 бомби, които експлодираха съ страшенъ, оглушителенъ пукотъ и го връщаме назадъ въ панически бѣгъ, съ тежки загуби, безъ да дадемъ нито една жертва.

Тая наша победа изплаши турцитѣ и тѣ млѣнаха. Спрѣхме и ние стрелбата.

Ала следъ нѣщо четвъртъ часъ, поганцитѣ подновиха стрелбата и съ викове: „юрушъ“, „юрушъ“, „алахъ“, „алахъ!“ почнаха да настѣпватъ къмъ насъ, като ни обсипаха съ градъ куршуми.

И тази и други нѣколко атаки ние ги отблъснахме съ тежки загуби за турцитѣ, но тия загуби не бѣха по-малко тежки и за насъ: повече отъ половината наши другари лежаха сега мъртви въ своитѣ позиции.

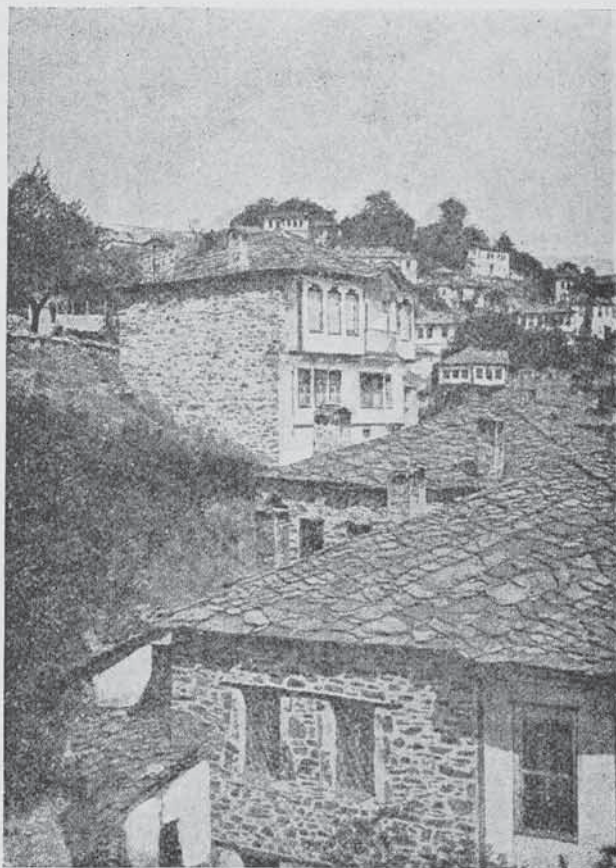
Войводитѣ зорко следѣха неравната борба и съ ободрителни слова ни вдѣхваха куражъ и вѣра въ добрия за насъ изходъ на лютия бой.

При залѣзъ слънце, турцитѣ предприеха последна решителна атака. Ние редѣмъ. Близо до менъ падна убитъ войводата Кочо Настевъ, а скоро следъ него бѣ убитъ и войводата Спиро.

И когато слънцето заиде и нощенъ мракъ почна полека да се разтила и бавно да обгрѣща земята, всичко утихна. Азъ, самотенъ, успѣхъ да се вмѣкна сега невредимъ отъ позицията, покатерихъ се нагоре изъ междинитѣ на скалитѣ, навлѣзохъ въ шубръдитѣ на гората и се изгубихъ. Два дена, денемъ и нощемъ, скитахъ изъ височинитѣ на Пиринъ, безъ да знаая де съмъ, де оти-

вамъ, безъ да срещна жива душа. Хранѣхъ се съ корени, съ шума и боровинки. Днесъ, призори срещнахъ тия добри хора, които ме нахраниха и обещаха да ме прехвърлятъ въ Разлога. Хвала имъ! (Отпосле се научихме, че Кочо Настевъ и около 5 четника, следъ залѣзъ слънце, сж се отървали невредими отъ боя и сж се озовали въ борнитѣ лагери на Разложко).

Ние всички сме разтворили раницитѣ, закусваме, слушаме разказа на четника и люто се за-

Старовременна кѣща въ гр. Крушово.

канваме да отмѣстимъ хилядократно на поробителитѣ.

На свой редъ и селянитѣ ни разказаха за своитѣ впечатления отъ станалитѣ боеве при „Пиринската ливада“, въ селото Пиринъ и при „Куклитъ“.

— Много, много аскеръ и башибозукъ падна въ тия боеве — казаха селянитѣ. Турцитѣ сж много изплашени. Тѣ вѣрватъ, че войната между България и Турция е близка и че това ще бѣде края на тѣхното царство и господарство. Затуй всички се тѣкмятъ вече да бѣгатъ въ Анадола...

Следъ закуската, четникътъ и двамата селяни заминаха за Разлога.

„Билмето“ е езерце, което е кацнало на единъ отъ най-високитѣ върхове на Пиринъ. Оттукъ, едни отъ рѣкитѣ текатъ по източна посока и бързатъ да се влѣятъ въ рѣка Мѣста; други текатъ по западна посока, стигатъ долу въ полето рѣката Струма и се вливатъ и губятъ въ нея.

Насѣдали по брѣга на езерото, предъ насъ се откриватъ красиви гледки, чудни панорами. На западъ се шири въ пѣстри гѣнки Петричко; на

югъ пленяватъ погледа ни Бѣласица, Рупелскиятъ проходъ, Али-Ботушъ...

Около 11 часа, ние напуснахме езерото, спуснахме се съ рискъ голѣмъ по едни страшни стрѣнини опасни, минахме край нѣколко малки красиви езерца и вечерята, капнали отъ умора, навлѣзохме въ гѣстата борова гора Мозговица, дето останахме да пренощуваме.

Изъ цѣлия пѣтъ следъ обѣдъ, черни облаци се трупаха по небето, носени отъ силенъ вѣтрѣ; буря голѣма ни застрашаваше. Привечеръ пѣкъ задуха много студенъ вѣтрѣ; сега почна да вали силна суграшица, едритѣ замръзнали капки на която ни удряха като куршуми. Вечерята вѣтрѣтъ престана и почна да вали снѣгъ на едри парцали. И когато навлѣзохме въ Мозговица всичко бѣ побѣлѣло, снѣгъ дебелъ до две педи покриваше незалесенитѣ мѣста въ гората. При все това, решихме тукъ, при една хайдушка поляна всрѣдъ гората, да прекараме нощта въ почивка и сѣнь.

Щомъ спрѣхме и се освободихме отъ товара, що носи всѣки четникъ (пушка, патрондаши, раница, храна, бомби и завивка), поочистихме полянката отъ натрупания снѣгъ и накладохме около 10 огньове. Уморени отъ дългия походъ, скоро следъ вечерята налѣгахме на мократа трева около огньоветѣ и тукъ, подъ тихия шепотъ на снѣжинкитѣ, сгушени единъ до другъ, всички скоро заспахме.

Снѣгътъ не престана да вали презъ цѣлата нощъ и когато на другия день рано се събудихме, всички бѣхме затрупани отгоре съ дебелъ

пластъ снѣгъ, всички бѣхме измокрени чакъ до кокалитѣ, всичко наоколо бѣ побѣлѣло.

8. септемврий. Тъмна зора. Снѣгътъ токущо бѣ престаналъ да вали. Ние, насѣдали около голѣми огньове, пиемъ чай, кафе, закусваме, пушимъ, сушимъ мокритѣ си дрехи и приказваме за рано настѣпилата зима, за близкото вѣстание отсамъ Вардара, за несгодитѣ да се действува при такова лошо време и сурова зима.

Около 9 часа преди обѣдъ, ние напуснахме върха Мозговица и спрѣхме долу, южно подъ него, край рѣката, при Арнаутския чаркъ, дето, вмѣсто снѣгъ, бѣ валило дѣждъ.

Тукъ, скоро времето се стопли и оправи; весело грѣйна и животворното слѣнце, което съ своитѣ топли лъчи ни сгрѣ, ободри и развесели. Скоро край рѣката и около чарка задимиха много огньове, около които насѣдахме полуголи всички четници и войводи — да сушимъ мокритѣ си дрехи. Сега закачикитѣ и смѣхуриитѣ нѣмаха край. Само стражата, която се смѣня всѣки два часа, далече отъ насъ се спотайва, бди и ни пази. Следъ като обѣдвахме, съ разрешение на войводитѣ, подъ дивнитѣ звуци на нѣколко тамбури и окарини, тукъ до вечерята юнашки пѣсни пѣхме, комитски хора играхме. Такъвъ е четнишкиятъ животъ.

Вечерята, около 7 часа, следкато се нахранихме, всички здрави, бодри и весели, продължихме пѣтя на юго-западъ и късно презъ нощта спрѣхме за почивка и малко сѣнчецъ въ зимовницитѣ при Попина-Лѣжа.

Изъ революционната борба въ Паякъ планина

[Продължение отъ книжка 9 (39)]

Въ писмото се казваше, че бомбитѣ сж предназначени да бждатъ хвърлени въ казармитѣ при метоха, въ мюдюрлука и въ грѣцкото училище и после съобщаватъ на мюдурината и коменданта на войската. Предупредени за всичко, властитѣ изпращатъ пристава съ нѣколко души стражари въ българското училище. Тукъ бѣ донесена и стѣлба, която приставътъ я постави на това мѣсто, дето бѣ поставена кошницата съ бомбитѣ, и, още недоизкачилъ се на тавана, почналъ да вика: „кѣрмѣзи ямурта“ (червени яйца), за да бжде чутъ отъ насѣбралитѣ се тукъ учители, учителки и деца отъ прогимназията и основното училище. Веднага следъ това бидоха заловени всички учители и 30 души първенци граждани и изпратени въ Ениджевардаръ, а оттамъ въ Солунъ, обвинени въ съзаклетничество и бунтарство.

При следствието и разглеждането на дѣлото, обаче, после до доказа, че авторитѣ на писмото не сж българи, а грѣци, тъй като въ него явно личели всички фонетически особености на българския езикъ, които не се поддаватъ на единъ грѣкъ при изговарянето или написването имъ, че това е шантажъ отъ грѣцка страна и всички арестувани бидоха освободени.

Презъ м. юний с. г. Мино попъ Христовъ, прибирайки се въ къщи и минавайки по главната улица на града, бива посоченъ отъ сѣщата банда на единъ войникъ като най-голѣмъ асия и последниятъ презъ бѣлъ день замѣрва съ пушката си да го убие въ момента, когато той прескочи прага на пѣтнитѣ врати на къщата си.

За да се преорганизира и засили и въ военно отношение грѣцката пропаганда, презъ м. септемврий 1905 г. отъ Солунъ бѣ изпратенъ за помощникъ на докторъ Ангелаки воененъ инструкторъ Яни Пецула, снабденъ съ пълномощия, позиви и други книжа. За пристигането му въ Гумендже, обаче, четата бѣ уведомена своевременно отъ Солунъ. Презъ това време Апостолъ отсъствуваше отъ района си. Въ полето го замѣстваше неговиятъ братовчедъ Андонъ Терзиевъ съ десетката си, а въ Паякъ планина — Христо Бабянски. Първиятъ въ деня, когато Яни Пецула пристигна на Гумендженската станция, му устрои засада въ мѣстността „Роатъ“, между селата Боймица и Горгопикъ и го залови живъ. Заловениятъ бѣ обезоръженъ и укриванъ въ полскитѣ села, докато намѣренитѣ въ него книжа бидоха преведени отъ грѣцки на български и следкато се узна мисията му, четата реши да го обеси на единъ яворъ край гр. Гумендже. Народътъ възпѣ тоя подвигъ на мѣстната чета съ следната пѣсень:

„Грѣцки андартѣ гордо се фалятъ,
че ще изтрѣбятъ българско племе.
Но щомъ тѣ паднатъ в'български рѣце,
тогазъ изпитватъ юнашко сѣрдце.
Тамъ до Гумендже, на Чикарчийца,
на дърво яворъ грѣкъ е обесенъ,
за да разбератъ грѣци и турци,
че в'наша земя не щемъ ги, не щемъ...“

(Следва).